

РОЗДІЛ 1

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

I МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

УДК 333:345

Пуцько Б. М.

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Степанова К. В.

Міжнародний гуманітарний університет

РЕГУЛЮВАННЯ БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

У статті розглянуто основні положення податкової системи Республіки Польща, а також види польських податків: податок на доходи юридичних осіб; податок на додану вартість; акциз; податок на дивіденди; податок на доходи фізичних осіб; місцеві податки; податок на нерухомість. Окремо розглядаються форми підприємницької діяльності, що передбачені законодавством Республіки Польща. Схематично зображено основні види польських та українських податків з урахуванням змін 2015 р.

Ключові слова: податки, збори, бюджетно-податкові системи Польщі і України.

Постановка проблеми. Протягом останніх років для економіки України характерний високий ступінь та назбалансованість фіскального тиску. Методи збору податків, система контролю за сплату не дають змогу в повному обсязі поповнити дохідну частину бюджету. Водночас досвід європейських країн показує приклади вдалого розвитку бюджетно-податкових систем. Таким прикладом, зокрема, є процес побудови бюджетно-податкової системи в Республіці Польща.

Аналіз публікацій. Значний внесок у дослідження сучасних податкових процесів в Україні зробили А. Бодюк, І. Горленко, О. Данилов, І. Кухаренко, Ю. Кравченко, Л. Лапко, П. Мельник, В. Попович та ін.

Дослідженням податкової системи в Польщі займалися А. Боброва, С. Овсяк, О. Радишевська, І. Сенчак, В. Слюсаренко.

Мета дослідження. Виникає необхідність дослідження особливостей формування бюджетно-податкової системи Польщі в контексті можливості залучення провідного досвіду з метою оптимізації бюджетно-податкової системи України.

Виклад основного матеріалу. *Податкова система Республіки Польща.* Загальні принципи податкової системи Польщі визначені у Податковому праві, яке набуло чинності 1 січня 1998 р. Податкове право нормує податкові зобов'язання, подання інформації, податкові дії та податковий контроль. Положення цього закону стосуються податкових зборів та інших неподаткових належностей бюджету держави та бюджетів органів місцевого самоврядування. Основні види польських податків: 1) податок на доходи юридичних осіб; 2) податок на додану вартість; 3) акциз; 4) податок на дивіденди; 5) податок на доходи фізичних осіб; 6) місцеві податки; 7) податок на нерухомість.

Податок на прибуток юридичних осіб. З 2005 р. ставка податку на прибуток була встановлена на рівні 19% від основи оподаткування. Юридичні особи, які мають свої представництва або правління на території Польщі, підлягають оподаткуванню згідно зі ставкою від загального обсягу прибутків. Коли представництво платника податку знаходиться за кордоном, оподаткуванню

підлягає тільки частина прибутків, отримана у Польщі. Дари з релігійною метою можуть зменшити основу оподаткування до розміру 10% прибутку. У 2000 р. було введено більш гнучкі правила амортизаційних відрахувань, які знижують витрати на отримання доходів. Основні фонди, початкова вартість яких не перевищила 3500 злотих, підлягають одноразовій амортизації в місяць віддання в експлуатацію основних фондів або у наступному місяці.

Податок на додану вартість. Підприємства зобов'язані зареєструватися в якості суб'єктів ПДВ, якщо їх річних товарообіг перевищує 10 тис. євро. Базова ставка ПДВ становить 22%, пільгова (деякі дитячі товари, будматеріали, товари та послуги для сільського господарства) – 7%. Нульова ставка діє на експортний продаж, товари низького ступеня обробки, некомерційні послуги: охорона здоров'я, продаж товарів дрібним бізнесом з оборотом до 600 млн злотих на рік. Звільнені від податку заходи щодо охорони праці, електро- і теплової енергія, вугілля. У Польщі щодо ПДВ встановлені обмеження на пільги. Податок сплачують юридичні особи, організації без прав юридичної особи та фізичні особи залежно від своєї підприємницької діяльності. Окремі види продукції та послуг (тваринництво, сільгосппродукція низького ступеня обробки, деякі об'єкти будівництва) звільнені від податку.

Нова норма щодо сплати ПДВ. З 1 січня 2009 р. введено нову норму щодо сплати ПДВ, а саме – при імпорті товару ПДВ можна буде сплатити безпосередньо за допомогою декларації ПДВ без потреби сплачувати податок у митній службі. Від сплати ПДВ звільнені продовольчі товари, які перетинають кордон з благодійною метою. Рада міністрів РП з 1 січня 2009 р. запровадила так звані резерв суспільної солідарності у розмірі 1,14 млрд польських злотих (0,40 млрд дол. США). Уряд Польщі планує отримувати ці кошти у результаті підвищення акцизних ставок на алкогольні вироби і автомобілі.

Акцизний податок. Цей податок застосовується до 60 товарних груп, до яких належать легкові авто, мисливська зброя, паливні матеріали, спирт,

тютюнова продукція, хутра, парфуми і т.д. АП охоплені, зокрема, нафтопродукти та синтетичні рідкі палива, електротехнічне обладнання загального вживання, газова та мисливська зброя, алкогольні та тютюнові вироби, вино та пиво, парфумерія, ігрові автомати та електронні гральні машини, вітрильні та моторні човни, морські яхти, легкові автомобілі, хутра, сіль, поліетиленова упаковка, газ для заправки автомобілів та наповнення турбостричних балонів. Ставки АП встановлені у відсотках або квотах. Ставка акцизу визначається у відсотках відповідно до ціни продажу у виробників або до митної вартості імпортерів. Акцизні ставки підлягають змінам протягом календарного року та публікуються у додатках до розпорядження Міністра фінансів Польщі. Основою оподаткування імпорту підакцизних товарів є митна вартість, збільшена на мито, розраховане згідно з основною ставкою. Якщо основна митна ставка не була визначена, використовується автономна ставка. Продаж підакцизних виробів на експорт не підлягає оподаткуванню акцизним податком, за винятком виробів, які вже було позначено акцизними знаками. Міністр фінансів шляхом розпорядження визначає умови та порядок повернення акцизи у експорті. Польська система непрямих податків (податок з товарів та послуг плюс акциз) була адаптована до вимог законодавства Європейського Союзу перед вступом Польщі до ЄС.

Податок на дивіденди введено на основі Закону «Про податок на доходи юридичних осіб» від 15 лютого 1992 р. Цей податок розповсюджується на осіб, які є акціонерами підприємств. Ставка податку становить 19%, якщо не підпадає під конвенцію про подвійне оподаткування.

Податок з доходів фізичних осіб. Встановлено законами «Про податок з фізичних осіб» від 26 липня 1991 р. і «Про акордне начислення податку на деякі види доходу фізичних осіб» від 20 листопада 1998 р. Оподаткуванню належать доходи фізичних осіб незалежно від джерела надходження. Підприємці-фізичні особи мають право обрати фіксований податок у розмірі 19%. Законом передбачено більше ніж 100 видів діяльності, що звільнені від податку на доходи або передбачають певні пільги. З 1 січня 2009 р. у РП ввели два види податку від фізичних осіб. Якщо платник податку протягом року отримував дохід у розмірі до 85 528 польських злотих (30 545 дол. США), то повинен сплатити податок у розмірі 18% від доходу. Всі доходи платника податку, які перевищуватимуть вищезгадану суму доходу, сплачуватимуть податок у розмірі 32%. Середньою ставкою податку з доходів у розмірі 19% обкладаються дивіденди та надходження від частки у прибутках юридичних осіб. Податком з доходу обкладаються фізичні особи, які постійно проживають в Польщі та особи, які перебувають в країні понад півроку. Також оподатковуються доходи осіб, що проживають за кордоном, якщо джерело цих доходів знаходиться в Польщі. Для визначення загальної суми оподаткування дохід зменшується на суму страхових внесків на пенсійне страхування за віком та станом здоров'я, на лікарняне страхування та страхування від нещасних випадків, що передбачено у положеннях про систему соціального страхування.

Місцеві податки (податок з товарів та послуг). Закон «Про податок з товарів та послуг» передбачає такі податкові ставки: основна – у розмірі 22%, знижена – у розмірі 7 та 3%, а також ставка 0%. Ставка 0% стосується експорту товарів та послуг за умови проведення обліку та одержан-

ня документа, який підтверджує вивезення товарів за кордон. У випадку постачання товарів у межах країн ЄС ставка податку також складає 0%. Перелік товарів та послуг, звільнених від оподаткування та охоплених зниженою ставкою, міститься у додатках до закону. Міністр фінансів Польщі може знизити ставки податку до розміру 0%, 3% або 7% для постачання деяких товарів та надання деяких послуг або для частини тих поставок, або частини надання послуг, а також визначити умови використання визначених ставок. Серед позицій, охоплених у 2005 р. зниженою ставкою у розмірі 7%, знаходяться (з певним виключенням) молочна сировина, продукти садівництва, продукти виловів та рибопереробки, годівлі та лісного господарства, мисливства, будівельні матеріали та послуги, штучні добрива, пестициди, фармацевтичні вироби, окремі вироби споживчої промисловості та деякі послуги. Послуги у галузі охорони здоров'я та соціальної опіки, послуги у галузі досліджень та розвитку, а також у галузі освіти були звільнені з податку УАТ. Платник податку має право зменшувати суму належного податку на податок, який нараховується на придбані товари та послуги. З 1 січня 2001 р. від сплати податків були звільнені платники, вартість продажу товарів та послуг (разом з експортом) яких не перевищувала у попередньому податковому році еквіваленту в злотих, який відповідає сумі 10 тис. євро.

Податок на нерухомість. У 2005 р. максимальні ставки становили: жила нерухомість – 0,54 злотих, торговельна нерухомість – 17,98 злотих, інша нерухомість – 6,01 злотих, земельні ділянки під торгівлі об'єкти – 0,66 злотих, інші земельні ділянки – 0,32 злотих за 1 м². Щороку визначається міністром фінансів і затверджуються місцевими органами влади.

Угоди про уникнення подвійного оподаткування. Польща уклала угоди про уникнення подвійного оподаткування з понад 60 державами. Згідно зі зразками ОЕСР у цих угодах було прийнято принцип оподаткування прибутків підприємства тільки у країні місцезнаходження його контори, хіба що підприємство має свої відділи у країні партнера, що створює можливість стягнення там податків на прибуток. Більшість укладених Польщею угод визначає максимальну ставку податків з дивідендів на рівні 5–15%, зниження цього податку до 5% може відбутися тоді, коли іноземний одержувач має у капіталі підприємства, яке має свій офіс в Польщі, визначену мінімальну частку (10 або 25%). У частині укладених Польщею угод передбачається податкове звільнення відсотків «біля джерела», що означає – таке оподаткування відбувається у країні місцезнаходження особи, на річ якої вони виплачуються. В інших угодах домінують ставки 10%. Укладені Польщею угоди про уникнення подвійного оподаткування допускають також обкладення податком ліцензійних оплат.

Форми підприємницької діяльності. Польське законодавство передбачає такі види підприємницької діяльності: підприємці-фізичні особи; прості товариства – реєстрація згідно з Громадянським кодексом РП; комерційні підприємства, що належать фізичним та юридичним особам, – реєстрація згідно з Кодексом юридичних підприємств; кооперативи; державні підприємства; європейська компанія згідно з нормами SE (SE – «Societas Europaea») або EEIG (Європейська Економічна Палата Торгівлі, Комерції та Промисловості). Кодекс комерційних підприємств від 15 вересня 2000 р. визначає дві групи підприємств:

товариства (zareestrowane товариство, командитне товариство, професійне товариство та АТ з обмеженою відповідальністю); корпорації (АТ та ТОВ). Також підприємницьку діяльність можуть проводити товариства, фонди і профспілки. Деякі види ділової активності вимагають отримання ліцензії згідно з законом «Про свободу економічної діяльності» від 2 липня 2004 р.

Європейська компанія (лат. Societas Europaea) – юридична особа, заснована відповідно до Статуту європейської компанії. Компанія, заснована в такій формі, може діяти у всіх країнах

Європейського Союзу без окремого проходження процедур надання національного режиму в кожній з них. Європейська компанія може бути заснована за допомогою злиття акціонерних товариств, якщо хоча б два з них підпорядковані праву різних членів ЄС; за допомогою установи холдингу акціонерними товариствами або товариствами з обмеженою відповідальністю, якщо основні керівні органи хоча б двох учасників холдингу підпорядковані праву різних членів ЄС; за допомогою установи юридичними особами спільної дочірньої компанії, якщо хоча б двоє із засновників підпорядковані праву різних членів ЄС; за допомогою перетворення в європейську компанію акціонерних товариств, які не менше двох років мають філію в іншій країні ЄС; як дочірня компанія ЄС. При цьому ні в одному з перерахованих випадків компанія не зобов'язана купувати статус європейської компанії.

Європейська Економічна Палата Торгівлі, Комерції та Промисловості – це міжнародна неурядова організація, заснована відповідно до положення № 2137/85 Ради Європейських співтовариств від 25 липня 1985 р. Організація зареєстрована у Комерційному суді Брюсселя за номером GEIE 218 від 23 січня 1998 р. та в Бельгійському Національному банку в м. Льєж за номером 462-575-281. Її реєстрація в якості торгової марки підтверджена сертифікатами № 001545334 та № 001545565 Управління ЄС з питань гармонізації внутрішнього ринку у м. Аліканте (Іспанія). Ініціаторами створення цієї організації виступили ділові кола Європи, підприємці, фахівці та корпорації, що бажають сприяти реалізації зусиль, спрямованих на забезпечення гармонізації ЄС. З цієї метою в 1998 р. була створена ЄЕП (Європейська Економічна Палата), що має на меті забезпечення загальної підтримки політичних, економічних, соціальних, наукових та екологічних цілей урядів країн ЄС через недержавний сектор, а також реалізацію завдань, враховуючи підтримку інтеграції країн Східної Європи до ЄС; сприяння взаєморозумінню й співробітництву між країнами, налагодження доступу компаній до новим ринків; спрямування зусиль і ресурсів у сферу інновацій і новітніх технологій; підтримку обраних проектів шляхом вироблення комплексних рішень; забезпечення підтримки та заохочення передового досвіду у сферах комерції, торгівлі, промисловості, освіти, науки та мистецтва.

Представництва Європейської Економічної Палати Торгівлі, Комерції та Промисловості знаходяться в понад 50 країнах світу, що дозволяє здійснювати ефективну комунікацію в усіх сферах міжнародного співробітництва. Представництво цієї палати в Україні (ЕЕІГ в Україні) зареєстровано в Міністерстві юстиції України та розпочало свою діяльність 1 вересня 2010 р. Європейська Економічна Палата вповноважена виконувати свою місію в Україні. Першочергові завдання ЕЕІГ в Україні полягають

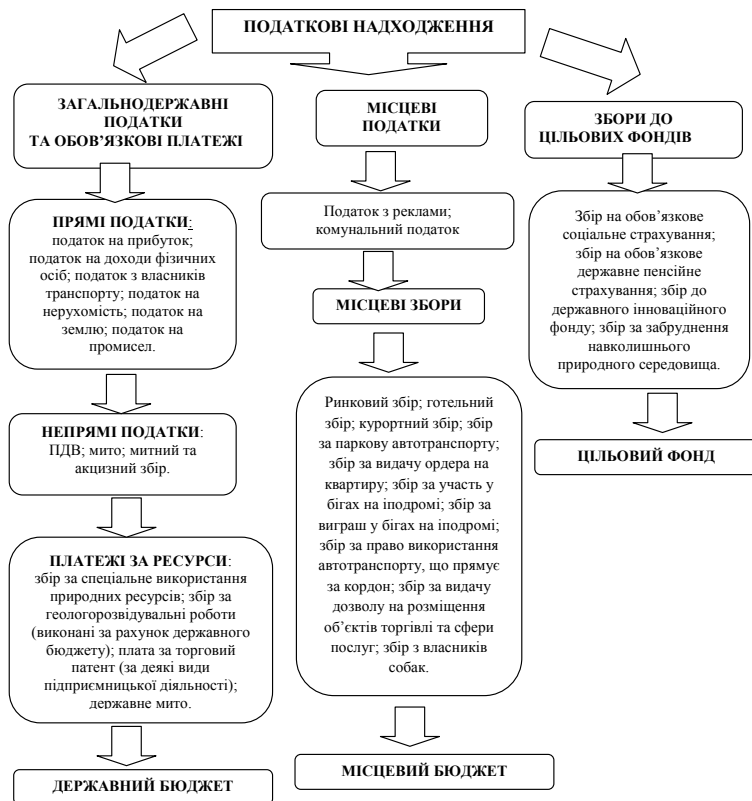

Рис. 1. Структура податкових надходжень (український варіант до 2015 р.)

Джерело: розробка авторів

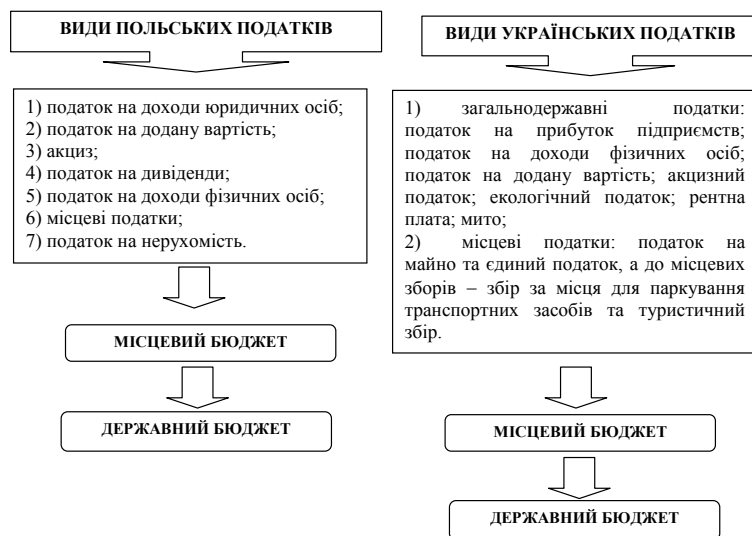

Рис. 2. Основні види українських й польських податків (український варіант з урахуванням змін 2015 р.)

Джерело: розробка авторів

у наданні консультаційних послуг уряду України щодо гармонізації внутрішнього ринку держави з ринком ЄС, а також у сприянні діловій співпраці між Україною та ЄС).

На рисунку 1 схематично зображено структуру податкових надходжень (український варіант до 2015 р.). Закон України № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України (щодо податкової реформи)», підписаний Президентом і опублікований в «Голосі України» 31 грудня 2014 р., поклав початок змін до Податкового кодексу України. Тож уже 1 січня 2015 р. він набув чинності. Серед основних змін, внесених цим законом: скорочено кількість податків та зборів.

На рисунку 2 схематично зображено основні види українських і польських податків (український варіант з урахуванням змін 2015 р.). Отже, до загальнодержавних податків належать: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; екологічний податок; рентна плата; мито.

До місцевих податків належать: податок на майно та єдиний податок, а до місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

Місцеві ради обов'язково устанавлюють єдиний податок та податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю). Окрім того, вони вирішують питання щодо встановлення податку на майно (в частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки) та встановлення збору за місця для паркування транспортних засобів, туристичного збору. Установлення місцевих податків та зборів, не передбачених ПКУ, забороняється.

Податок на прибуток. Розділ III «Податок на прибуток підприємств» викладено в новій редакції. Зокрема уточнено, що об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом корегування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно НП(С)БО або МСФЗ, на різниці, які виникають відповідно до положень цього розділу.

Для платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків) визначений за правилами бухгалтерії за останній річний звітний (податковий) період не перевищує 20 млн грн, об'єкт оподаткування може визначатися без корегування фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років). Такий платник податку може прийняти рішення про незастосування корегувань фінансового результату не більше одного разу протягом безперервної сукупності років, в кожному з яких виконується цей критерій щодо розміру доходу. Про це слід зазначити у податковій звітності з цього податку, що подається за перший рік в такій безперервній сукупності років.

Якщо у платника, який прийняв рішення про незастосування корегувань фінансового результату, в будь-якому наступному році річний дохід (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерії за останній річний звітний (податковий) період перевищує 20 млн грн, такий платник визначає об'єкт оподаткування починаючи з такого року шляхом корегування фінансового результату до оподаткування на усі різниці. Основна ставка податку на прибуток не змінилася і становить 18%.

Податок на доходи фізичних осіб. Встановлено такі ставки ПДФО: 15% – якщо база оподаткування для місячного оподатковуваного доходу не перевищує 10-кратний розмір мінімальної заробітної плати (тобто 12 180 грн); якщо ж база оподаткування в календарному місяці перевищує 10-кратний розмір мінімальної зарплати, то до суми такого перевищення застосовується ставка 20% (раніше було 17%).

До доходу у розмірі до 120 мінімальних зарплат буде застосовуватись ставка 15%; понад 120 розмірів мінімальної заробітної плати – 20%. Також вводиться оподаткування так званих пасивних доходів, зокрема дивідендів, процентів, роялті. Ставки податку на пасивні доходи до бази оподаткування встановлюються у таких розмірах: 20% – для пасивних доходів, зокрема нарахованих у вигляді дивідендів з акцій та/або інвестиційних сертифікатів, що виплачуються ІСІ; 5% – для доходів у вигляді дивідендів з акцій та корпоративних прав, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств (крім доходів у вигляді дивідендів з акцій, інвестиційних сертифікатів, які виплачують інститути спільного інвестування).

Норму п. 169.1.1 ПКУ, згідно з яким розмір податкової соціальної пільги дорівнює 100% від розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць) (розд. XIX ПКУ), перенесено на 1 січня 2016 р.

Податок на додану вартість. Збільшено «поріг» обов'язкової реєстрації суб'єкта господарювання платником ПДВ до 1 млн грн (раніше – 300 тис. грн). Окрім того, передбачено тестовий режим застосування електронної системи адміністрування ПДВ з 1 лютого до 1 липня 2015 р. У розділі XX «Перехідні положення» уточнено, що з 1 лютого 2015 р. реєстрації в ЄРПН підлягають всі податкові накладні та розрахунки корегування (зокрема й ті, які не надаються покупцю, виписані за операціями з постачання товарів/послуг, що звільнені від оподаткування) незалежно від розміру ПДВ в одній податковій накладній чи в одному розрахунку корегування. У перехідному періоді до платників податків не будуть застосовувати штрафи за порушення термінів реєстрації податкових накладних в Єдиному реєстрі.

Спрощена система оподаткування. Зменшено кількість груп платників єдиного податку з 6-ти до 4-х:

– перша група – фізособи-підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 300 тис. грн (раніше 150 тис. грн);

– друга група – фізособи-підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, зокрема побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства за умови, що протягом календарного року вони відповідають сукупності таких критеріїв: не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб; а обсяг доходу не перевищує 1,5 млн грн (раніше 1 млн грн);

– третя група – фізособи-підприємці, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових

відносинах, не обмежена, та юрособи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 20 млн грн;

– четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка с/г товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75%.

Платники єдиного податку третьої-шостої груп, які перебували на обліку в контролюючих органах до 1 січня 2015 р., з 1 січня 2015 р. вважаються платниками єдиного податку третьої групи.

Розширено коло осіб, які зобов'язані застосовувати касові апарати. Тепер обов'язок застосування РРО поширюється також і на підприємців II та III груп (фізособи) спрощеної системи, крім тих, які працюють на ринках та продають товари дрібно-роздрібної торговельної мережі через засоби пересувної мережі. При цьому мораторій на перевірки стосовно питань застосування РРО такими підприємцями встановлено до 2017 р.

Військовий збір. Продовжено дію військового збору до набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних Сил України. Уточнено також, що об'єктом оподаткування військовим збором є усі доходи, визначені ст. 163 ПКУ.

Для роздрібної торгівлі підакцизними товарами вводиться акцизний податок. Ставки податку встановлюються за рішенням сільської, селищної або міської ради у відсотках від вартості (з податком на додану вартість) у розмірі 5%.

Змінено об'єкт оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Об'єктом оподаткування є об'єкт житлової та нежитлової нерухомості, зокрема його частка. Пільги із сплати податку передбачено: а) для квартири/квартир незалежно від їх кількості – на 60 м²; б) для житлового будинку/будинків незалежно від їх кількості – на 120 м²; в) для різних типів об'єктів житлової нерухомості, зокрема їх часток (у разі одночасного перебування у власності платника податку квартири/квартир та житлового будинку/будинків, зокрема їх часток) – на 180 м².

Пункти а), б), в) є сумнівними, ніби надуманими і необгрунтованими. Можливо, пільгами це називати теж недоцільно – наприклад назвати ці розміри 60, 120 і 180, як поріг оподаткування. Тобто сплата податків розпочинається з 61, 121 і 181 м². Особливо заплутаним є пункт в) – дивує його необгрунтована очевидність полегшити долю багатой групи населення.

Сільські, селищні, міські ради можуть збільшувати граничну межу житлової нерухомості, на яку зменшується база оподаткування, встановлена цим підпунктом. Ставки податку для об'єктів житлової та/або нежитлової нерухомості, що перебувають у власності фізичних та юридичних осіб, встановлюються за рішенням сільської, селищної або міської ради залежно від місяця розташування (зональності) та типів таких об'єктів нерухомості у розмірі, що не перевищує 2% від розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року, за 1 м² бази оподаткування.

За престижні автомобілі сплачуватиметься транспортний податок. Об'єктом оподаткування є легкові автомобілі, якими користувалися до 5 років і мають об'єм циліндрів двигуна понад 3 см³. Ставка податку – 25 тис. грн за кожен легковий автомобіль. Транспортний податок сплачується: а) фізичними особами – протягом 60 днів з

дня вручення податкового повідомлення-рішення (податкове повідомлення – рішення вручається до 1 липня); б) юридичними особами – авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації».

Законом України від 29 грудня 2014 р. № 77-VIII створено єдиний Фонд соціального страхування шляхом об'єднання Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань і Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Фонд соціального страхування України керуватиме загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадитиме акумуляцію страхових внесків, контролюватиме за використанням коштів, забезпечуватиме фінансування виплат за цими видами соціального страхування та здійснюватиме інші функції згідно із затвердженим статутом.

Утримання Фонду здійснюватиметься за рахунок коштів, що надійшли від єдиного внеску, а не за рахунок держбюджету. Кабмін вважає, що це підвищить ефективність управління в сфері зайнятості та соцстрахування, скоротить й оптимізує витрати на управління та спростить обслуговування застрахованих осіб і роботодавців. Крім того, Закон вносить суттєві зміни до Закону про ЄСВ: 1) члени сімей фізосіб-підприємців, які беруть участь у провадженні підприємницької діяльності, виключаються з переліку платників єдиного внеску; 2) підприємці (і на загальній системі, і на єдиному податку) зобов'язані платити мінімальний ЄСВ навіть за місяці, в яких вони взагалі не отримували доходів; 3) збільшуються розміри штрафів: за несплату (несвоєчасну сплату) єдиного внеску – з 10 до 20% від своєчасно несплачених сум; за донарахування Податковою своєчасно ненарахованого ЄСВ – з 5 до 10% від донарахованої суми за кожний повний або не повний звітний період, але не більше 50% від донарахованого ЄСВ. Крім того, встановлено штраф за неподання звіту з ЄСВ – 170 грн (10 н.м.д.г.) і 1 020 грн (60 н.м.д.г) за повторне порушення.

Роботодавці тепер зобов'язані платити ЄСВ не менше мінімального (розрахований з мінімальної зарплати, встановленої законодавством), не залежно від суми нарахованої зарплати. Це, щоправда, не стосується виплат за неосновним місцем роботи. Роботодавці підприємства та підприємці, які виплачують зарплату або винагороду за договором ЦПХ, мають право платити ЄСВ (нарахування на ФОП) за ставками з урахуванням зниженого коефіцієнта (не менш 0,4 для 2015 р.), якщо роботодавець дотримується таких умов, як база ЄСВ за період, за який проводиться нарахування, як мінімум в 2,5 рази більше ніж середньомісячна база нарахування ЄСВ за 2014 р.; середня зарплата на підприємстві збільшилася не менше як на 30% порівняно з середньою зарплатою за 2014 р.; середній платіж за працівника (іншу застраховану особу) після застосування коефіцієнта становить не менше 700 грн; середня зарплата на підприємстві становить не менше ніж 3-кратний розмір мінімальної зарплати.

Продовжено мораторій на перевірки бізнесу. Законом України № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України (щодо податкової реформи)» встановлено, що у 2015 та 2016 рр. перевірки підприємств, установ та організацій, фізосіб-підприємців з об-

сягом доходу до 20 млн грн за попередній календарний рік органи контролю здійснюватимуть виключно з дозволу Кабміну, за заявкою суб'єкта господарювання щодо його перевірки, згідно з рішенням суду або згідно з вимогами Кримінального процесуального кодексу України.

Проте це обмеження не поширюється з 1 січня 2015 р. на перевірки госпсуб'єктів, що ввозять на митну територію України та/або виробляють, та/або реалізують підакцизні товари; на перевірки дотримання норм законодавства з питань наявності ліцензій, повноти нарахування та сплати податку на доходи фізичних осіб, єдиного соціального внеску, відшкодування податку на додану вартість. А з 1 липня 2015 р. згадане обмеження не поширюється на перевірки платників єдиного податку другої і третьої (фізичні особи-підприємці) груп, крім тих, які працюють на ринках, продають товари у дрібно-роздрібній торговельній мережі через засоби пересувної мережі, за винятком платників єдиного податку, визначених пунктом 28 підрозділу 10 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України, з питань дотримання порядку застосування РРО. Водночас Законом від 28 грудня 2014 р. № 76 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» встановлено, що пе-

ревірки підприємств, установ та організацій, фізичних осіб-підприємців органами контролю (крім Державної фіскальної служби України та Державної фінансової інспекції України) здійснюються протягом січня–червня 2015 р. виключно з дозволу Кабінету Міністрів України або за заявкою суб'єкта господарювання щодо його перевірки.

Висновки. У сучасному й подальшому періодах в Україні доцільно враховувати досвід інших країн, передових та тих, що показують тенденції до розвитку економічної моделі суспільної економіки, і дотримуватись певної аналогії при формуванні державного бюджету. Аналіз бюджетно-податкової системи Республіки Польщі виявляє той факт, що протягом довгого часу в Україні рівень податкового навантаження був значно більший як у структурі податкових надходжень, так і за ставками окремих зборів і податків. Це є фактором тиску на економіку, тінізації економіки, ліквідування стимулів до підприємницької активності та розвитку виробництва. Останні зміни 2015 р. в податковому законодавстві України спрямовано як на подолання зазначених негативних факторів, так і на створення привабливого інвестиційного клімату, залучення іноземних інвесторів, покращення адміністрування податків. Що у цілому мало б сприяти кращому поповненню Державного бюджету України.

Список літератури:

1. Радішевська О.Р. Податкова Ординація Польщі – європейський приклад кодифікації податкового права для України / О.Р. Радішевська // Держава і право; Ін-т держави і права ім. В.Корецького НАН України. – 2003. – Вип. 22. – С. 418–423.
2. Радішевська О.Р. Податковий обов'язок і податкове зобов'язання в законодавстві Польщі та України / О.Р. Радішевська // Вісник Акад. праці і соц. відносин Федерації профспілок України: зб. наук. пр. – К., 2002.
3. Радішевська О.Р. Податок на нерухомість як джерело доходної частини місцевих бюджетів: польський досвід / О.Р. Радішевська // Фінансове право. – 2009. – № 4. – С. 18–23.
4. Радішевська О.Р. Польський досвід оподаткування грального бізнесу / О.Р. Радішевська, Д.Г. Мулявка // Наук. вісн. НУ ДПС України. – Ірпін, 2010. – № 2. – С. 155–160.
5. Радішевська О.Р. Поняття податкової системи в польській науці фінансового права / О.Р. Радішевська // Системо-образующие категории в финансовом праве: состояние и перспективы трансформации: материалы Междунар. науч.-практ. конф., (Харьков, 15–16 апр. 2010 г.). – Х., 2010. – С. 142–143.
6. Радішевська О.Р. Організаційні аспекти інноваційної діяльності у сфері лісокористування в Польщі: досвід для України / О.Р. Радішевська // Дискусійні питання теорії фінансового права. Нормативно-правові засади природокористування та енергозбереження в Україні. Спори про податки: причини виникнення та напрямки їх вирішення. Сучасний стан та перспективи розвитку фінансового права: зб. наук. праць за матеріалами круг. столів і Міжнар. інтернет-конф. / НДІ фінансового права. – К.: Вік принт, 2009. – С. 228–231.
7. Радішевська О.Р. Лісовий податок Польщі – досвід для України / О.Р. Радішевська // Фінансове право. – 2010. – № 3. – С. 11–15.

Пуцько Б. М.

Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого

Степанова Е. В.

Международный гуманитарный университет

РЕГУЛИРОВАНИЕ БЮДЖЕТНО-НАЛОГОВОЙ СИСТЕМЫ РЕСПУБЛИКИ ПОЛЬША В КОНТЕКСТЕ УКРАИНСКОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ

Резюме

В статье рассмотрены основные положения налоговой системы Республики Польша, а также виды польских налогов: налог на доходы юридических лиц; налог на добавленную стоимость; акциз; налог на дивиденды; налог на доходы физических лиц; местные налоги; налог на недвижимость. Отдельно рассматриваются формы предпринимательской деятельности, которые предусмотрены законодательством Республики Польша. Сделано схематическое представление основных видов польских налогов и украинских налогов с учетом изменений 2015 г.

Ключевые слова: налоги, сборы, бюджетно-налоговые системы Польши и Украины.

Punko B. M.

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S. Z. Gzhytsky

Stepanova K. V.

International Humanitarian University

REGULATION OF THE FISCAL SYSTEM OF POLAND IN THE CONTEXT OF MODERNIZATION OF UKRAINIAN SYSTEM

Summary

The paper discusses the basic provisions of the tax system of the Republic of Poland and Polish types of taxes: legal entity income tax; value added tax; excise tax; tax on dividends; individual income tax; local taxes; property tax. The forms of business activity provided by the legislation of the Republic of Poland we analyzed. The schematic representation of the main types of Polish and Ukrainian taxes with changes of 2015 year is made.

Keywords: taxes, fees, fiscal and tax systems of Poland and Ukraine.